

A Zalán futása úgy kezdődik, hogy Zalán kifut az országból, és kívülről nézi, hogy Árpád bent mit csinál.

A walesi bárdokból: A király az éjszakát a lord majorban töltötte.

Petőfi apja, mint fekvő beteg ment a csatába.

Petőfi a korán elhalt Csapó Etelkába nagyon szerelmes volt, s a fiatal lány sírjáról összeszedett cipruslombokat örököltette meg egy versciklusban.

A Szeptember végén c. vers Koltón keletkezett, nászútjuk alkalmával, és ebben a költő megírja feleségének, hogy ha egyszer el találja hagyni őt Júlia, ő akkor is utána viszi az özvegyi fátólt.

Mikor Gárdonyi regényét írta, állandóan az egri vár körül járt.

Baradlay halálos ágyán azt mondta feleségének, hogy ne mozogjon a földön.

Mikszáth 1910-ben visszakapta birtokát, és örömeiben egy hét múlva meghalt.

A költészet az, amelynek minden sora nagybetűvel kezdődik.

A diákhumor befejező mozzanataként (8. foglalkozás) kerülhet sor Karinthy és Móra ide illő írásainak egyéni válogatással és önálló felkészüléssel történő feldolgozására. Két kötetet bocsáthatunk a szakkör tagjainak rendelkezésére. Az egyik Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem című műve (Röhög az egész osztály, Magyarázom a bizonyítványom), a másik Móra Ferenc: A világ így megyen című kötete (En szép tanárkorom, Legkedvesebb tankönyveimről, Őt póknak hány lábáról, Kalcinált szóda).

Az egész téma a nyilvános irodalmi délután megtartásával zárulna. Ezt megelőzően el kell készítenünk a műsortervet, meg kell írunk az összekötő szöveget, és ki kell választanunk a különböző feladatokra leginkább alkalmas szereplőket. Majd egy-két próba után kerülhet sor arra, hogy a szakkör nyilvánosság előtt is bebizonyítsa munkája eredményességét.

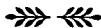
FELHASZNÁLT IRODALOM:

Tanterv és Utasítás az ált. isk. számára.

Magyar nyelv és irodalom 5—8. oszt. Tankönyvkiadó, Bp.

Nemes István: Az irodalomtanítás módszere. Főiskolai jegyzet, 1962.

Dr. Pánka Károly: A pataki diákvilág anekdotakincse. Bp., 1927.

DR. PÁSZTOR EMIL

tanár, Csongrád

TANULÓI SORRENDDDEL A JOBB EREDMÉNYEKÉRT

Móricz Zsigmond *Légy jó mindhalálig* című diákregegyében olvastam, hogy a debreceni kollégium osztályaiban rangsora volt a tanulóknak. A regénybeli II. B-ben Orczy Vilmos volt az első tanuló, Nyilas Misi a második, Gimesi a harmadik stb. Azt hiszem, ma is érdemes volna félévenként minden osztályban elkészíteni a tanulók „rangsorát”. Egyórai munkával az osztályok vezetői könnyen összeállíthatják ezt az osztálynapló félévi vagy év végi adataiból.

Negyedik éve vagyok osztályfőnöke a csongrádi Kossuth Lajos Általános Iskola mostani 8. A osztályának. Évek óta minden félévi és év végi értékelés alkalmával elkészítem az osztály tanulóinak sorrendjét (rangsorát), mert azt tapasztalom, hogy ez *hasznos nevelői eszköz*. Az új osztálysorrend tanulságait alaposan megbeszéljük egy-két osztályfőnöki órán, s aztán kifüggesztjük a táblázatot a tanterembe, hogy állandóan a tanulók szeme előtt maradjon.

A tanulói sorrend alapja az, hogy *kinek mennyi a tanulmányi átlageredménye*. A jobb átlagúak előbbre, a gyöngébb átlagúak hátrább kerülnek a sorban. Ha két vagy több tanulónak egyforma a tanulmányi átlaga, de magatartási osztályzatuk különböző, akkor ez az utóbbi dönti el a sorrendjüket, ha pedig magatartási osztály-

zatuk is egyezik, akkor azonos sorrendi számokkal, ábécérendben kerülnek a „rang-sorba”. Végül ha a tanulmányi átlag több tanulónál is 1-es, akkor ezeknek a sorrendje attól függ, hogy egy, két vagy több tantárgyból van-e 1-esük.

Három éve a „rendűségi” átlageredmény az 5.-ben félévkor 3 volt, most pedig a tantárgyi osztályzatok alapján kiszámított átlageredmény 3,92. Fokozatosan javult az osztály.

Úgy vélem, ezekben az eredményekben a félévenként összeállított tanulói sorrend jó hatását is észre kell vennünk.

A táblázat nemcsak sorrendbe állítja, hanem csoportosítja is a tanulókat. Előre megbeszéltem velük, hogy mik az egyes csoportokba jutás feltételei. Az első csoportba azokat sorolom, akiknek tanulmányi átlaga legalább 4,5. A második csoportnál 3,5 az alsó határ, a harmadik csoportnál 2,5. Ha ennél is gyöngébb valakinek a tanulmányi átlaga, akkor a negyedik csoportba kerül.

Az osztály minden tanulója tudja, hogy hányadik a „rangsorban” és jelenleg melyik csoportba tartozik. Sok példa van arra, hogy valaki egyik félévről a másikra *följebb kerül a tanulmányi sorrendben*. Persze előfordul, hogy valaki egy-két tizedes javítása ellenére is megragad a régi helyén, esetleg lejjebb is csúszik, mert régi szomszédai többet javítottak, mint ő. Van példa arra is, hogy hanyagabb tanulók három-négy hellyel is hátrább kerülnek, mások meg félévről félévre fokozatosan haladnak fölfelé, s egyszer csak bejutnak az 5-ösök csoportjába.

Ebből a táblázatból minden tanuló láthatja a maga jelenlegi helyét (magatartási és tanulmányi eredményeit). Megmutatja a tanulói sorrend, kiket előztek meg, vagy kik mennyivel előzték meg őket, valamint azt is, mennyit kell javítaniuk, hogy a harmadik csoportból a másodikba vagy a másodikból az elsőbe juthassanak. Nyilvánvaló, hogy lecsúszni vagy éppen utolsónak maradni senki sem szeret a sorrendben, az pedig, ha valaki jó munkával följebb jut, dicsőség még annak is, aki az utolsó helyről került feljebb.

A táblázat a magatartás és a tanulmányi eredmények összefüggését is jól szemlélteti. Mindenki láthatja ebből a táblázatból, hogy a jobb magatartású tanulók általában a tanulásban is jobb eredményt érnek el, és fordítva: aki jobban tanul, annak a magatartási osztályzata is rendszerint jobb.

Osztályomban ezek az immár hagyományossá vált sorrendi táblázatok *egészes versengést* indítottak el a tanulók között. A jobb, szorgalmasabb tanulók számára a félévenként kifüggesztett tanulói sorrend jó magatartásuk és munkájuk *nyilvános írásbeli elismerését* jelenti, a gyöngébbeket a hanyagokat pedig állandóan figyelmezteti a jobb magatartásra, a lelkiismeretes tanulásra . . .

Az előző tanévekben félévkor készített táblázatot kint hagytuk osztályunk kis tábláján a tanév végéig, az év végi sorrendet pedig a bizonyítványosztáskor csak az én osztályfőnöki füzetemből ismertettem, majd az új tanév elején állítottam össze végleges formában, amikor ebbe már az újonnan jött tanulókat is fölvehettem (év végi eredményeik alapján). A szeptember elején kifüggesztett tanulói sorrend aztán ott maradt az osztály szeme előtt a következő félévi értékelésig. Ilyenkor az új táblázatot a régi mellé helyezem, hogy mindenki láthassa, *ki hogyan fejlődött*, hogyan állta meg osztálytársai közt a helyét. Újabbán az *osztály* magatartási és tanulmányi átlageredményét is fölveszem a táblázatba, hiszen nem elég, ha ki-ki csak a saját dolgával törődik: legyen „szívügye” az osztály tanulóinak, *az osztály egészének magatartása* és munkája is.

Osztályfőnöki órákon gyakran számon kérem tanulóimtól, ki hogyan áll a tanulói táblázatból reá háruló feladatok teljesítésével: *milyen a magatartása, hogyan*

halad a tanulásban, segíti-e társait. Minden tanulónak nemcsak saját magáért, hanem az osztály előhaladásáért is felelősséget kell éreznie.

Vannak olyan tanulóim, akik legutóbb csak egy tantárgyból kaptak 2-es vagy 3-ast, minden más jegyük jobb. Nekik elsősorban ebből az egy tárgyból kell javítaniuk, társaiktól is főképp ehhez kell kérniük a segítséget.

A félévi értékelések után a tanulók *ülésrendjét* is megváltoztatom. Figyelembe veszem, hogy ki hol, ki mellett szeretne ülni, de arra is ügyelek, hogy általában egy jobb meg egy gyöngébb tanuló kerüljön egymás mellé, s így a gyöngébbek fejlődését jobban elősegíthesse az osztályközösség.

Táblázatunkhoz még meg kell jegyezmem, hogy a jó tanulói sorrend a tanulóknak nemcsak az *osztályban* elért eredményeit mutatja meg: nemcsak azt, hogy hol tartanak *osztályuk* 24 vagy 30 tanulójának magatartási és tanulmányi versenyében, hanem azt is, hogy *saját csoportjukban* hányadik helyen „kötöttek ki” — a legutóbbi osztályozás alapján. (Sőt az első csoportnál hátrább levő tanulóknál talán elég volna csupán ez utóbbit feltüntetni. Tehát például a következőképpen: Sarusi Kis Mária jelenleg a második csoport 1. helyén áll, Czene Sándor jelenleg a harmadik csoport 6. helyezettje stb.).

Természetes, hogy az eredmények nemcsak a magatartástól és a szorgalomtól, hanem a tanulók *képességeitől* is nagymértékben függenek. Így például egy 3-as tanulóból nehezen lehet 5-ös, de az már egyáltalán nem lehetetlen, hogy valamelyik 3-as tanuló — mondjuk — a harmadik csoport 7. helyéről ennek a csoportnak 3. helyére kerüljön fel, vagy a csoport 3. helyéről az 1. helyre. Tehát a *gyöngébb képességű tanulók is lehetnek elsőek* — a saját csoportjukban. Ha pedig szorgalmas munkával elérik a felsőbb csoportok követelményeit, akkor 3,5-es átlageredménnyel már feljutnak a második csoportba vagy 4,5-es átlageredménnyel az első csoportba. Szerintem az ilyen, felsőbb csoportba lépő tanulók teljesítménye nem kevésbé dicséretes, mint azoké, akik félévről félévre meg tudják tartani 5-ös jegyeiket.

Eddigi fejtegetéseimet összefoglalva azt mondhatom, hogy a tanulóknak ilyen, félévenkénti „rangsorolása” sokkal több haszonnal jár a nevelésben és a tanításban, mint amennyi többletmunkát az osztályfőnököknek jelent. Tapasztalataim szerint a nevelőmunkánkban jól felhasznált tanulói sorrend *ösztönzőleg hat az osztály minden tanulójára*, s a közösségi nevelésnek egyik leghatékonyabb eszköze lehet.

FELSŐ TAGOZATOSOKKAL VALÓ BÁNÁSMÓD

Tanulóink életében vissza nem térő, nagyjelentőségű esemény a tizedik születésnap. — Ez a határkő — elgondolkodtatja a szülőket. Ilyen nagy már a fiam — lányom —, mondogatják büszkén, de a szívük mélyén azt érzik még, hogy ünnepelt bizony még kisgyermek. Mégis határkő a tizedik életév, már csak azért is, mert most már felső tagozatba jár: ötödikbe. Majnem olyan nagy esemény ez, mint négy évvel ezelőtt, amikor az első osztályba lépett. Ezt követően a legnagyobb fejlődési szakaszon a gyermek, amely a gyermekesemény az lesz, amikor 4 év múlva befejezi az általános iskolát.

Arról szeretnék értekezni, hogy milyen nevelési problémák adódnak a felsős gyermekekkel, s mit kell tenni szülőknél — pedagógusoknál, hogy a lassan felszűrődő gyermek ne gondot, hanem minél több örömet szerezzen.

Ha szemügyre vesszük a 10—14 éveseket, — elsősorban azt állapíthatjuk meg, hogy a korosztályon belül igen nagy fejlődésbeli különbségek vannak. A 12—13 éves kortól kezdve bukkannak fel azok a merőben új, testi, lelki, szellemi változások, amelyeket egyetlen szóval serdülésnek szoktunk nevezni. Ezekben az években megy keresztül azon fejlekedésből az ifjúkorba vezet. — Mégis a 10—14 éves kort nevelési szempontból egyenes korosztálynak tekintjük és iskolai szempontból egységes módszerek jellemzik a 10—14 évesek oktatását — nevelését.